

Tema:
Mindsteløn -
noe for
Norden?

01

Innhold

Minstelønn – mulighet eller trussel?	3
Appel til Norden: drop modstanden mod at diskutere mindsteløn	4
Minimiløner kan bli fråga på Europafackets kongress	7
Norsk modell for minimiløner sprids till allt fler branscher	9
Transport ser på minimiløner for att begrænse social dumping i Sverige	12
Yttervânstern i Finland ensam om krav på minimiløner	15
Norge: Streik og steile fronter - strid om endringer i arbeidsmiljøloven	17
Flere flygtninge og indvandrere skal i arbejde i Danmark	21
"LinkedIn kan komplettera arbeidsfôrmedlingen" ..	23
Teknik och samarbeite viktigast for hållbar utveckling i Arktis	26
Kristina Persson: Strategiminister som vill göra Arktis "grönt"	28
Direkt från Reykjavik: Tôrs du klaga på lønen?	32

ARBEIDSLIV I NORDEN

Arbeidsforskningsinstituttet
Postboks 6954 St. Olavs Plass
NO-0130 Oslo

UTGIVER

Arbeidsforskningsinstituttet, Oslo, på oppdrag fra Nordisk ministerråd.

ANSVARLIG REDAKTØR

Berit Kvam

EMAIL

redaksjonen@arbeidslivinorden.org

WEB

www.arbeidslivinorden.org

Nyhetsbrevet utgis i en e-postutgave, som kan bestilles gratis fra www.arbeidslivinorden.org

ISSN 0809-9456 tildelt: Arbeidsliv i Norden (online)

Minstelønn – mulighet eller trussel?

Drop berøringsangsten og bli med i kampen om lovbestemt minstelønn i EU, er brannfakkelen Bente Sorgenfrey kaster inn i debatten som ny leder for Nordens faglige samorganisasjon, NFS. Er berøringsangst problemet, eller er lovfestet minstelønn en reell trussel mot den nordiske modellen? Arbeidsliv i Norden tar utfordringen og starter diskusjonen i månedens tema i fokus.

KOMMENTAR

07.02.2015

AV BERIT KVAM

«Det er et moderne slaveri ute på vegene», er lastebilsjåføren Freddy Welles sterke opplevelse fra Sverige. Han vil kjempe for minstelønn og like konkurranseforhold, og hindre sosial dumping og den utnyttelsen av sjåførene som preger bransjen i dag. Men, Transport er det eneste fagforbundet i Sverige som vil ha minstelønn. Resten av fagbevegelsen med LO i spissen er imot fordi de anser minstelønn som en trussel mot dagens modell med kollektive avtaler.

«Vend ikke ryggen til musikken», er Sorgenfreys refreng. Hun mener diskusjonen er viktig for at alle skal bli klar over styrkene ved det kollektive avtalesystemet i Norden.

Diskusjonen i Europa har skutt fart, og kan bli tema på Den europeiske fagbevegelsens kongress til høsten. Argumentene er flere; en rekke EU land har innført lovfestet minstelønn og fra årsskiftet også Tyskland der mellom tre og fire millioner arbeidstakere har fått høyere lønn. Men hvor langt kommer man på europeisk nivå når lovfestet minstelønn varierer fra 1,04 euro i timen i Bulgaria til 11,10 euro i Luxemburg? Hva blir konsekvensene i Norden når selv de laveste avtalefestede lønner sprenger rammene? Det kan også diskuteres om minstelønn kan true rekrutteringen til fagbevegelsen. Alternativet kan være å kombinere kollektive forhandlinger og minstelønn.

I Norden ser mange til Norge der allmenngjøring av tariffavtaler er blitt et instrumentet for å sikre minstelønn. Modellen bygger på kollektive forhandlinger og setter standarden for alle arbeidsplasser innenfor en bransje. Oppslutningen om ordningen er blitt så stor at den nå spres til stadig flere bransjer.

Meningene i Danmark er delte. Ulla Tørnes, Venstrepolitiker og EU-parlamentariker, er hverken tilhenger av norsk allmenngjøring eller lovbestemt minstelønn. «Vi er bedre tjent med den nordiske avtalemodellen der arbeidsmarkedets parter forhandler lønn og arbeidsvilkår uten politisk innblanding», er hennes klare anmodning.

Bente Sorgenfrey har løftet diskusjonen om minstelønn i Norden. Hun mener at den nordiske fagbevegelsen ikke kan lukke seg for virkeligheten i Europa.

Det vi kan formidle fra Transport i Sverige er at lovfestet minstelønn ansees som et alternativ som vern mot sosial dumping og skrøpelige arbeidsvilkår.

Drop berøringsangsten, oppfordrer lederen for Nordens faglig samorganisasjon, tar fagbevegelsen diskusjonen?

Appel til Norden: drop modstanden mod at diskutere mindsteløn

Norden skal holde op med at se lovbestemt mindsteløn i EU som et farvel til den nordiske model. Lær af Norge, opfordrer den nordiske fagbevægelses sammenslutning, NFS, og danske arbejdsmarkedseksperter.

TEMA

07.02.2015

TEKST: MARIE PREISLER, FOTO: FTF/SIF MEINCKE

Drop berøringsangsten og kom ind i kampen om lovbestemt mindsteløn i EU. Så klart lyder opfordringen til de nordiske lande fra Bente Sorgenfrey, nytiltrådt dansk formand for den nordiske fagbevægelses sammenslutning, NFS:

- Vend ikke ryggen til musikken. Vi er nødt til at gå ind i diskussionen om lovbestemt ligeløn, så alle kan blive mere klar på styrkerne i det kollektive aftalesystem, vi har i Norden, og den værdi det tilfører både lønmodtagere og hele samfundet, siger hun.

NFS repræsenterer næsten ni millioner lønmodtagere i Norden som medlemmer af i alt 16 LO-organisationer, tjenestemand- og akademikerorganisationer, herunder den danske hovedorganisation FTF, der tæller 450.000 offentligt og privat ansatte danske lønmodtagere. Bente Sorgenfrey er mangeårig forbundsformand for FTF, og siden 1. januar 2015 har hun også været bannerfører for den samlede fagbevægelse i Norden som ny NFS-formand.

Får tæsk af baglandet

Som NFS-formand ser hun det som sin pligt at slå til lyd for en grundig diskussion af, hvordan de nordiske lande håndterer det stigende pres, der er på Norden for at følge tendensen i EU mod lovbestemt mindsteløn. Men hun møder stor modstand også fra sit eget bagland både i Danmark og i Norden, erkender hun.

- Jeg får tæsk for det synspunkt i fagbevægelsen både herhjemme og resten af Norden, men vi er nødt til at diskutere det her. Ingen tvivl om at jeg ønsker den nordiske aftalemodel fastholdt og udbredt, men det kræver, at vi tør diskutere den åbent og se på, om den skal geares bedre til fremtiden.

Mens den nordiske fagbevægelse ser lovbestemt mindsteløn som en katastrofe, ser lønmodtagere i mange andre EU-lande en lovbestemt mindsteløn som et værn mod social dumping og urimelige vilkår på arbejdsmarkedet. Det kan den nordiske fagbevægelse ikke ignorere, pointerer Bente Sorgenfrey:

- Vi presses af vores europæiske kollegaer, hvoraf mange ønsker en europæisk mindsteløn for at dæmme op for meget dårlige lønvilkår. Jeg ser det som min og de øvrige nordiske fagforeningslederes opgave at vise dem, at vi støtter det mål.

Bente Sorgenfrey opfordrer til at lære af Norge, hvor overenskomsten i bestemte brancher er blevet almengjort ved lov – det betyder, at den overenskomstfastsatte mindsteløn er udbredt til dele af arbejdsmarkedet, der ikke er dækket af overenskomster. FTF lægger vægt på, at det er arbejdsmarkedets parter, der skal forhandle en mindsteløn i overenskomsten, som efterfølgende kan udbredes til en hel branche. Den model kan eksempelvis bruges i byggeriet, hvor social dumping er et velkendt fænomen.

Mange FTF-medlemmer siger i en undersøgelse, at de er positive over for den norske model og går ind for at tage den i anvendelse i Danmark også. Det ser Bente Sorgenfrey som udtryk for, at der blandt medlemmerne er stor bekymring over social dumping, og at nogle medlemmer ser almengørelse som et modsvar mod social dumping.

Ryk længere frem i bussen

At arbejdsmarkedets parter er nødt til rykke længere frem i bussen og deltage i diskussionen om lovbestemt mindsteløn, vurderer også fra flere førende danske arbejdsmarkedsforskere. En af dem er professor Marlene Wind, leder af Center for Europæisk Politik på Københavns Universitets Institut for Statskundskab.

- Personligt finder jeg det grotesk, at dansk fagbevægelse råber op om, at underbetalte østarbejderne skal ud af landet og samtidig pure nægter at forholde sig til, at mindsteløn faktisk er en mulighed for effektivt at gøre noget ved det.

Flertallet af EU-landene ser minimumsløn som et af svarene på de mange problemer omkring social dumping, og derfor tror Marlene Wind, at der på sigt kommer en form for mindsteløn i Europa. Norden bør derfor begynde at søge indflydelse og derigennem forsvare den nordiske aftalemodel, mener den danske professor.

- Jo mere koordineret Norden er, desto lettere er det at få lydhørhed for, at den nordiske model er værdifuld, siger hun.

Fælles fodslag i Norden tror Marlene Wind ikke på, før alle lande i Norden forstår, at en lovbestemt mindsteløn *ikke* er i modstrid med den nordiske model.

- Det er en myte, at lovbestemt mindsteløn står i vejen for den nordiske model. Det har Norge og Island indset, men i Danmark er det ret vanskeligt at få politikere og arbejdsmarkedets parter til at nå den erkendelse.

Uhellig alliance

Hun ser flere muligheder for fredelig sameksistens mellem lovbestemt mindsteløn og den nordiske model:

- Der er intet ved lovbestemt mindsteløn, der hindrer, at man samtidig giver arbejdsmarkedets parter en central rolle. Det lykkes i Norge, hvor overenskomster almengøres. En anden model er, at arbejdsmarkedet kan bygge ovenpå en lovbestemt mindsteløn.

Alligevel har danske danske arbejdsgivere og lønmodtagerorganisationer indgået en alliance imod enhver form for lovbestemt mindsteløn, som Marlene Wind betegner som «uhellig», fordi de er imod af vidt forskellige årsager.

At arbejdsgiverne er imod lovbestemt mindsteløn tilskriver hun, at arbejdsgiverne grundlæggende er godt tilfredse med, at mindstelønnen ikke er reguleret, fordi de derved kan fortsætte med at hyre undelandsk arbejdskraft til meget lav løn.

For fagforeningerne er der endnu mere på spil, vurderer hun:

- Fagbevægelsen er blandt andet bange for at miste medlemmer og hele sin eksistensberettigelse. Nogle medlemmer vil spørge sig selv, hvorfor de skal være i fagforening, hvis mindstelønnen er lovbestemt, så det vil være en stor opgave at forklare medlemmerne, at ressourcerne i kampen mod social dumping kan bruges langt mere effektivt end at rende rundt på byggepladser og jage løntrykkere.

Norden må stå sammen

Blandt danske politikere er der også mange modstandere af lovbestemt mindsteløn og af den norske model med almengørelse af overenskomster. En af modstanderne er Ulla Tørnæs fra partiet Venstre, der er medlem af EU-Parlamentet og næstformand i EU-Parlamentets beskæftigelsesudvalg.

- Jeg er hverken tilhænger af den norske model eller lovbestemt mindsteløn, og jeg vil kæmpe imod ethvert forsøg fra EU-kommissionen på at tvinge lovbestemt mindsteløn igennem. Vi er bedre tjent med den nordiske aftalemodel, hvor arbejdsmarkedets parter via overenskomster forhandler løn og arbejdsvilkår uden politisk indblanding.

Ulla Tørnæs har tidligere spået, at en europæisk mindsteløn var på vej. Nu tror hun ikke, at den kommer alligevel. Hun vurderer, at EU-kommissionens holdning til spørgsmålet er blødt betydeligt op.

- Der er stadig et ønske i EU-kommissionen om, at alle EU-lande indfører en minimumsløn, men jeg tror ikke lovbestemt mindsteløn står for døren. Bliver det alligevel aktuelt, må Norden stå sammen om den nordiske model, siger Ulla Tørnæs.

- Jag tror att det är nödvändigt för alla medlemsländer att införa minimilöner, sa Jean-Claude Juncker, EU-kommissionens nya ordförande när han tillträdde i juni 2014.

Minimilöner kan bli fråga på Europafacketets kongress

Nästan alla europeiska länder har nu lagstadgade minimilöner. Vid årsskiftet införde Tyskland en lägsta lön på 8,50 euro per timma. Men de nordiska länderna håller fast vid avtalsmodellen.

TEMA

07.02.2015

TEXT: BENGT ROLFER, FOTO: EU-KOMMISSIONEN

I höst har Europafacket (ETUC) kongress och då kan frågan om minimilön dyka upp igen. ETUC har tidigare beslutat att detta är en nationell fråga, men många av medlemsorganisationerna tycker att statliga minimilöner är en bra idé. De har också fått stöd från den nye kommissionsordföranden Jean-Claude Juncker som sagt att han vill arbeta för minimilön i alla EU-länder.

Hittills har de nordiska länderna tillsammans med Italien lyckats stå emot dessa förslag. Argumenten mot statliga minimilöner är flera. Arbetsmarknadens parter i Norden verkar vara överens om att lönebildningen är och ska vara parternas ansvar och inte politikernas. Från fackligt håll ser man en risk att minimilönen samtidigt blir ett lönetak för många grupper. Det anses också vara negativt för organisationsgraden.

Dessa argument stod även den stora tyska fackliga centralorganisationen DGB bakom fram till för några år sedan. Men i takt med att kollektivavtalsstäckningen sjönk och att allt färre var med i facket tvingades man ändra inställning. På tjugo år – mellan 1991 och 2011 – halverades organisationsgraden från 36 till 18 procent. Dessutom infördes ”arbetsmarknadsreformer” som ledde till att det skapades ett stort låglönebråk med löner på bara 3-4 euro i timman i vissa sektorer. Därför gjorde DGB helt om och krävde 2006 en lagstadgad minimilön.

Brett stöd

I senaste tyska valet 2013 fick förslaget ett brett stöd och från den 1 januari 2015 infördes en minimilön på 8,50 euro i timman i Tyskland. Det innebär att mellan tre och fyra miljoner tyska arbetstagare får höjd lön.

Frågan är vilken effekt det kommer att få att Europas stormakt Tyskland har anslutit sig till den majoritet av EU-länder som har en statlig minimilön. Kommer kravet att sprida sig till de nordiska länderna och kan vi förvänta oss propåer om en europeisk minimilön?

Rimligen är steget till en gemensam europeisk nivå mycket långt. Det är stor skillnad på minimilönenivåerna inom EU. De varierar från 1,04 euro i Bulgarien till 11,10 euro i Luxemburg, enligt en rapport från det tyska forskningsinstitutet WSI. Tyskland hamnar mitt emellan Storbritanniens 7,43 euro och Frankrike som har 9,53 euro.

– Sannolikt ligger era lägsta avtalslöner i Norden på en högre nivå, sa Dr Thorsten Schulten från WSI på Nordenfacket NFS lönebildningsseminarium vid Gardermoen i höstas där rapporten presenterades.

Heltidsjobb blir deltid

På seminariet gav också Dierk Hirschel, chefsekonom på det tyska fackförbundet ver.di, en bakgrund till fackets omsvängning.

– Det som hänt är att arbetsmarknaden i Tyskland har avreglerats och att heltidsjobb har delats upp i deltid. Vi var tvungna att stoppa trenden mot otrygga jobb och det kunde vi inte göra utan en hjälpande hand från politikerna. Om vi hade haft en organisationsgrad på 60-70 procent som ni i Norden skulle vi inte heller ha pratat om minimilön, sa Dierk Hirschel.

Samtidigt finns det andra fackliga organisationer i Europa som tycker att systemet med minimilöner borde utvidgas. Just nu pågår förberedelserna inför Europafackets kongress i Paris i höst. Många bedömare tror att frågan om minimilöner kommer att bli ett diskussionsämne där.

I det utkast som nu är ute på remiss bland medlemsorganisationerna sägs dock bara att minimilönerna ”i de länder där facket anser dem nödvändiga” bör höjas rejält. ETUC rekommenderar en nivå på två tredjedelar av den nationella medianlönen.

Så högt ligger inget land i dagsläget. Den högsta relativa minimilönen har Frankrike med 62 procent av medianen och den lägsta har Tjeckien med 36 procent.

Norsk modell för minimilöner sprids till allt fler branscher

Den 1 februari allmängiltigförklarades delar av kollektivavtalet inom den norska fiskeindustrin, så att lönevillkoren gäller för hela landet. Två dagar senare var det dags för elinstallatörerna. Den norska modellen för minimilöner får allt större stöd.

TEMA

07.02.2015

TEXT OCH FOTO: BJÖRN LINDAHL

I vissa europeiska länder har fackföreningarna försvagats så kraftigt att lagstadgade minimilöner blivit en nödvändighet. Senast skedde det i Tyskland från årsskiftet, där facket valde att aktivt gå i bränschen för minimilöner. I andra länder kombineras minimilöner med starka fackföreningar. Det finns många olika modeller för minimilöner, men gemensamt är att det inte

är arbetsmarknadernas parter som på egen hand står för lönebildningen.

I Norden, där uppslutningen om fackföreningarna fortfarande är stark, är motståndet mot lagstadgade minimilöner stort. Både införandet av minimilöner i Tyskland och att Jean-Claude Juncker nämnde minimilöner som något som borde införas i alla EU-länder när

han tillträdde som EU-kommissionens nye ordförande den 1 november, har gjort frågan aktuell.

- Jag tror att det har målats upp en del skräckscenarier om hur snabbt en gemensam minimilön kommer att införas i EU. Men de nordiska fackföreningarna också har rätt i sin oro att den här frågan kommer finnas kvar på dagordningen, säger Line Eldring, seniorforskarare på det norska forskningsinstitutet Fafo.

Tillsammans med Kristin Alsos har hon just uppdaterat en rapport de skrev för två år sedan om lagstadgade minimilöner i Europa och Norden, på uppdrag av de nordiska LO-förbunden.

Det finns enligt rapporten tre olika sätt att reglera minimilöner:

- Genom förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter.
- Genom att minimilönen i kollektivavtalen allmängiltigförklaras så att de gäller en hel region, bransch eller yrke.
- Genom lagstadgade minimilöner. Det mest vanliga är en sats som gäller för alla arbetstagare på hela arbetsmarknaden.

LO varnar för att lönerna dumpas

En lagstadgad minimilön ligger ofta betydligt under genomsnitts-, eller medianlönen i en bransch.

- Det finns en gryende debatt i Europa om en gemensam lagstadgad minimilön. Synen i Norden är att det är parterna som ska fastsätta minimilönerna, sa Knut Bodding, som leder det norska LO:s förhandlingsavdelning när Fafo

arrangerade en debatt om minimilöner den 27 januari.

- Inför man en lagstadgad minimilön kommer den att ligga betydligt under kollektivavtalet. Det blir två minimilöner, den som finns i kollektivavtalet och den lagstadgade. Inom serviceindustrin kan det innebära att lönerna dumpas med 20 procent över natten, varnade Knut Bodding.

Det norska LO vill istället göra det lättare att införa tidsbegränsad allmängiltigförklaring av kollektivavtal. Det är en modell som är förhållandevis ny, och som både Sverige och Danmark börjat intressera sig för. I Finland och i Island finns system där de flesta kollektivavtalen allmängiltigförklaras för alla i branschen.

Tog lång tid

Det norska systemet för lönebildning liknar det danska och svenska. På grund av ett stort inslag av utländsk arbetskraft inom oljeindustrin började facket emellertid efterlysa andra verktyg för att förhindra att lönerna dumpades. Allmängiltigförklaring infördes 1993, men det dröjde ända till 2004 innan det användes för första gången.

- Det var på sju petroleumsanläggningar på land, efter att det kommit många klagomål om att den utländska arbetskraften hade löner och villkor som låg långt under det som gällde i kollektivavtalet, säger Line Eldring.

Motiveringen för allmängiltigförklaring i Norge är att se till att utländska arbetstagare inte utnyttjas, vilket är unikt.

I resten av Europa handlar debatten om lagstadgade minimilöner. Det handlar då ofta om två olika debatter:

Vissa vill införa minimilöner som ett led i att bekämpa fattigdom och för att säkra att det ska gå att leva av en lön. Eurofound, som har som mål att förbättra levnads- och arbetsvillkoren i Europa, har räknat på vad som sker om EU-länderna inför en minimilön som motsvarar 60 procent av medianlönen (som ligger mellan den lägsta och högsta lönen). Det skulle innebära att 28 miljoner arbetare i EU, eller 16 procent av arbetsstyrkan, skulle få en löneökning.

Andra är däremot mest intresserade av minimilöner som ett sätt att bekämpa social dumping. En lagstadgad minimilön gör det svårare för företagen att dumpa lönerna.

Mest intresse för norskt system

För Danmark och Sverige är det ett växande intresse för det norska systemet med allmängiltigförklaring.

I Norge är det en av parterna som måste be om att ett avtal allmängiltigförklaras. Begäran måste kunna dokumenteras och beslutet fattas sedan av Tariffnemnda, som består av fem personer, varav en från LO och en från arbetsgivarna. De har emellertid ingen vetoätt.

Sedan 2004 har allmängiltigförklaring använts för bland annat byggindustrin (2005), varvsindustrin (2008), jordbruket (2010), renhållning (2011) och fiskeindustrin samt elinstallatörer (2015). Avtalet för transportarbetare behandlas just nu av nämnden.

Att delar av kollektivavtalet inom fiskeindustrin från 1 februari allmängiltigförklarades skulle i de flesta länder inte ha så stor betydelse. Men i Norge är fisket en av de viktigaste branscherna. 2014 exporterade Norge fisk och skaldjur för 69 miljarder norska kronor.

Förädlingsledet på land i Norge har emellertid haft stora problem. Fiskeriministern Elisabeth Aspaker fick strax innan juli i fjol en utredning som nu skickats ut på remiss:

- Fisk- och skaldjursindustrin har under många år haft en dålig lönsamhet. Utredningen perkar på att situationen har förvärrats under senare år. Det är nödvändigt att bryta den negativa spiralen, säger hon.

Dåligt rykte

Enligt utredningen är det olyckligt att företagen konkurrerar om lön- och arbetsvillkor, eftersom det har negativa följder för produktivitet och innovation.

- Omfattande rekrytering av okvalificerad utländsk arbetskraft, där några har omdiskuterade löne- och arbetsvillkor, kan också bidra till att ge fisk- och skaldjursindustrin ett dåligt omdöme bland norska arbetstagare, skriver utredningen.

Att kollektivavtalet inom fiskindustrin allmängiltigförklarats från och med 1 februari är positivt, enligt utredningen.

- Det representerar en god balans mellan hänsynen till att undgå potentiellt oacceptabla löne- och arbetsvillkor och norska företags behov för säsongsarbetskraft.

Stödet ökar

Enligt Line Eldring och Kristin Alsos har stödet för allmängiltigförklaring ökat i Norge, både bland arbetsgivare och inom facket. 75 procent av företagsledarna som de intervjuat ansåg 2013 att det fortfarande var ett behov för allmängiltigförklaring inom byggindustrin. Inom Fellesforbundet i LO var andelen förtroendevalda som var positiva till systemet hela 94 procent.

De farhågor facket haft, som att färre skulle bli medlemmar när de kunde vara "gratispassagerare" och ändå få samma villkor som i kollektivavtalen, har inte visat sig slå in. Tvärtom har systemet med allmängiltigförklaring blivit ett viktigt verktyg för att få fler medlemmar bland arbetsinvandrare.

Både i Danmark och Sverige hörs det röster om att det norska systemet bör införas även där:

Med tanke på den ökande debatten om minimilöner i Europa och en stigande oro i Danmark för social dumping förstår inte professor i Henning Jørgensen, arbetslivsforskare på Aalborg Universitet, att det danska LO inte är mer öppet för att allmängiltigförklara kollektivavtal enligt norsk modell.

- Om man allmängiltigförklarar kollektivavtalen skulle det vara ett tigersprång i att bekämpa social dumping, säger han till Ugebrevet A4.

Utländska lastbilschaufförer jobbar under torftiga förhållande i Sverige, anser Freddy Welle.

Transport ser på minimilöner för att begränsa social dumping i Sverige

I Sverige är motståndet mot lagstadgad minimilön kompakt. Men inom transportbranschen har parterna börjat diskutera allmängiltigförklaring av avtalet. Orsaken är den dumping av löner och arbetsvillkor som förekommer i den fria rörlighetens spår.

TEMA

07.02.2015

TEXT: BENGT ROLFER, FOTO: BJÖRN LARSSON ROSVALL / TT / NTB SCANPIX

– Det är ett modernt slaveri ute på vägarna, det är fruktansvärt att se hur förarna utnyttjas. Det är inget värdigt liv, säger lastbilschauffören Freddy Welle från Göteborg.

Han berättar att det i Göteborgsregionen finns flera hundra östeuropeiska chaufförer, främst från Bulgarien, Rumänien och Polen. De sover

i sina bilar och har inte tillgång till dusch och toalett, utan utträttar sina behov i naturen.

– De tjänar dåligt och har inte råd att handla mat i affären. I stället kommer det hit folk från deras länder och säljer mat från bilarna.

Enligt Freddy Welle tjänar östeuropéerna mellan 4 500 och 10 000 kronor i månaden, medan

Transportens kollektivavtal ger 24 000 kronor i grundlön.

– Det går inte för svenska åkerier att konkurrera med de villkoren. Följden är att många svenska chaufförer har blivit arbetslösa.

Han betonar att östeuropéerna är hjärtligt välkomna att arbeta i Sverige, men då ska det ske på lika villkor. De ska ha svenska löner och de ska betala skatt i landet de arbetar.

Hur ska man då uppnå det?

– Jag tror det vore bra med en minimilön. Tyskarna har ju infört det och fått stopp på mycket av den här trafiken. Det vore bra om Transport och arbetsgivarna tillsammans gör något åt detta, säger Freddy Welle.

Gemensamt projekt

Och kanske är transportnäringen som första svenska bransch på väg mot någon form av minimilön. Fack och arbetsgivare genomför nu ett gemensamt projekt för att studera systemet med allmängiltigförklaring av kollektivavtalet. De har varit i Finland, Norge och Nederländerna på studiebesök. Resultatet kan bli att parterna gemensamt begär att åkeriavtalet upphöjs till lag.

– Vi har hamnat i ett läge där vi har svårt att försvara arbetsvillkoren i vår bransch med kollektivavtalet. Skälet är den fria rörligheten inom EU som gör att vi fått hit många utländska lastbilar. Det är svårt för oss att kontrollera alla. Branschen håller på pulveriseras och seriösa svenska åkerier slås ut. Därför diskuterar vi nu med arbetsgivarna vad som kan göras, berättar Marcel Carlstedt, jurist på Transportarbetareförbundet.

Att begära lagstadgad minimilön som i Tyskland och många andra länder är dock knappast aktuellt. I stället är det modellen med allmängiltigförklaring av avtal som lockar.

– Vi har varit på studiebesök och ska nu analysera de systemen. Sedan ska vi skriva en parts-gemensam rapport. Det är för tidigt att säga om det finns en samsyn, säger Marcel Carlstedt.

LO är motståndare

Transport är det enda fackförbundet i Sverige som visat intresse för den här modellen. Hela övriga LO är - liksom tjänstemän och akademiker

er – motståndare till idén och ser den som ett hot mot kollektivavtalsmodellen.

– LO står inte precis vid sidlinjen och hejar på, men har heller inte sagt att vi inte kan göra detta. Jag förstår invändningarna och om man skulle allmängiltigförklara alla avtal vore det ett stort ingrepp. Men vi känner att vi måste göra något för att rädda svensk åkerinäring, säger Marcel Carlstedt.

Han tillägger att effekten i Finland inte har blivit att facket förlorat medlemmar, tvärtom. Även arbetsgivarna har fått fler medlemmar. Dessutom har man mindre problem med social dumpning där.

Arbetsgivarna nyfikna, men...

Arbetsgivarna i transportbranschen är nyfikna, men har inte tagit ställning ännu.

– Vi har problem med oseriösa aktörer som slår ut en del av åkerinäringen i Sverige. Därför vill vi veta mer om hur systemen med allmängiltigförklaring fungerar. Det är ett ganska vanligt system i vår omvärld, men vi är de enda på svensk arbetsmarknad som tittar på det med öppna ögon. Det stora problemet är dock att det saknas effektiv kontroll av de regler som finns, säger Anders Norberg, förhandlingschef på Biltrafikens arbetsgivareförbund.

Han medger att allmängiltigförklaring är "en främmande fågel" i den svenska modellen och att övriga förbund inom Svenskt Näringsliv inte är förtjusta i idén.

– Vi försöker ju hålla staten borta från lönebildningen, så det kan säkert bli diskussion om det här. Men i de länder vi besökt har inte arbetsgivarna sett detta som ett problem, säger han.

Olika uppfattning i byggbranschen

En annan del av arbetsmarknaden med liknande problem är byggbranschen, men där vill parterna inte ha den här typen av lösningar. Till saken hör att fack och arbetsgivare har helt olika uppfattning om hur verkligheten ser ut.

– Vi har inte kunna konstatera några exempel på lönedumpning, säger Mats Åkerlind, förhandlingschef på Sveriges Byggindustrier.

– Problemet är större än vad vi trott. Vi får dagligen in rapporter från arbetsplatser där man inte följer villkoren i kollektivavtalen,

säger Torbjörn Hagelin, avtalssekreterare på Byggnads.

Enligt facket är det vanligt med timlöner på 80-90 kronor på svenska byggen, vilket bara är hälften av nivån i avtalet. Man har fått in rapport om så låg timlön som åtta kronor. Torbjörn Hagelin använder samma ordval som lastbilschauffören Freddy Welle – ”ett modernt slaveri”.

Men arbetsgivarna håller alltså inte med, trots att det förekommit flera sådana här fall i media.

– Visst kan man läsa om sådana exempel, men om det vore som Byggnads hävdar borde vi ha upptäckt några fall. Det är olyckligt om folk utnyttjas och vi arbetar på att stävja det. Men alla case vi tittat på faller inom kollektivavtalet. Vi har inga exempel på tvister om detta, säger Mats Åkerlind.

Döljer bristerna

Torbjörn Hagelins svarar att det beror på att arbetsgivarna tillfälligt rättar till bristerna när facket ställer krav, men att problemet återkommer efter ett tag.

Den modell som parterna i byggbranschen nu försöker använda sig av är det kollektivavtal om huvudentreprenörsansvar som träffades förra året. (Se Arbejdsliv i Norden, april 2014).

Mats Åkerlind menar att så länge parterna kan utveckla sina avtal är det en bättre väg att gå än att begära lagstiftad minimilön.

Här har facket samma uppfattning. Torbjörn Hagelin har dock ett par punkter till på sin önskelista för att det ska fungera riktigt bra: fler oanmälda besök på byggena av Arbetsmiljöverket och ett system med närvaroliggare.

Står fast på nordisk modell

På större delen av svensk arbetsmarknad står sig ändå den traditionella kollektivavtalsmodellen fortfarande. Inom exempelvis tjänstemannarörelsen tycker man att den fungerar väl och ser ingen anledning till förändring.

– Vi står fast vid vår modell, men har förståelse för att det som fungerar i ett land eller en bransch kanske inte fungerar lika bra överallt, säger Mika Domisch, internationell sekreterare på TCO.

Han påpekar att många av Europas krisländer ser lagstadgade minimilöner som en lösning.

– Där har avtalssystemet havererat och lönebildningen skulle inte fungera utan lagstadgad minimilön. Vi tycker det är viktigt att man har en lön som går att leva på. Europa behöver ökad köpkraft, men för oss är det viktigt att medlemsstaterna får välja vilken lösning man föredrar för att nå dit, säger han.

Paavo Arhinmäki

Yttervänstern i Finland ensam om krav på minimilöner

Finland hör till de nordiska länder där frågan om minimilöner varit frånvarande i den offentliga debatten. Vänsterförbundet (VF), som representerar politiken längst ut på vänsterkanten, är det enda parti i Finland som lyft fram behovet lagstadgade minimilöner. Partiet går också till riksdagsval i april med sitt krav på en lägsta timlön på 10 euro vilket motsvarar ungefär 1600 euro i månaden.

TEMA

07.02.2015

TEXT: CARL-GUSTAV LINDÉN, FOTO: MAGNUS FRÖDERBERG/NORDEN.ORG

”Vi anser att det borde skrivas till lag. Det finns fortfarande allmänt bindande kollektivavtal, men minimilön borde finnas i branscher som saknar förhandlingsmakt eller bindande avtal över huvudtaget,” meddelar partiets ordförande Paavo Arhinmäki.

Han satt fram till våren 2014 i den nuvarande regeringen som kulturminister, men hoppade i protest med vad partiet uppfattade som försök att försvaga läget för de redan mest utsatta.

Det återstår att se om budskapet får något genomslag i valdebatten eftersom VF brukar

locka färre än tio procent av väljarna. Partiet står också splittrat när den falang som representerar fackliga intressen vill behålla den nuvarande modellen med branschspecifika kollektivavtal. Där slås minimilöner fast i förhandlingar med arbetsgivarna. På sätt och vis är dessa minimilöner lagstadgade eftersom avtalen är bindande i lag.

De Gröna förespråkar i sin tur basinkomst för att göra stödsystemen enklare och mer förutsägbara för de allra fattigaste. Avsikten är att få nästa regering att enas ett första försök med basinkomst.

Starkt system

Matti Tukiainen, som är arbets- och näringslivsdirektör vid den fackliga landsorganisationen FFC, ser ingen orsak att ändra på lagsiftningen i Finland och införa minimilöner.

Enligt hans åsikt är kollektivavtal ett bättre sätt att bestämma lönenivån än lagstadgade minimilöner.

- Vi har ett starkt kollektivavtalssystem som i de flesta fall är allmänt bindande oberoende av om arbetsgivaren är organiserad eller inte, säger han.

VF har tagit intryck av sina partikolleger Die Linke som lyckats få igenom sitt krav på minimilöner. I Tyskland har den allt växande andelen låglönejobb, framför allt deltidsjobb, gjort att löneklyftan vidgats. Enligt en färsk utredning av forskarna Mari Kangasniemi och Pekka Sauramo vid Löntagarnas forskningsinstitut i Helsingfors är löneskillnaderna i Finland fortfarande små i ett europeiskt perspektiv. Överlag kännetecknas länder med koordinerade löneavtal av små skillnader.

Finns inget hot

Matti Tukiainen ser inget i den närmaste framtiden som skulle kunna ändra på förtroendet för kollektivavtalssystemet. Visserligen finns det även i Finland företag som hyr ut arbetskraft, men detta berör ändå en relativt liten del av arbetstagarna.

- Dessutom är det värdföretagets kollektivavtal som ska följas.

På senare år har så kallade nollarbetsavtal dykt upp där arbetsinsatsen inte är definierad utan beroende av arbetsbehovet, till exempel 0-40

timmar per vecka. Tidsbundna kontrakt blir också vanligare liksom trenden där anställningsförhållanden omvandlas till underleverantörskontrakt.

- Tvångsföretagande finns också i Finland där arbetstagarna får fortsätta jobba, men med företagarrisk. Detta är en hotbild.

LO-leider Gerd Kristiansen foran de streikende mot arbeidsmiljøloven

Norge: Streik og steile fronter - strid om endringer i arbeidsmiljøloven

Kommer flere i jobb hvis flere kan ansettes midlertidig? Blir terskelen til arbeidslivet lavere? Blir det flere jobber, eller bare flere midlertidig tilsatte? Slike spørsmål er stridens kjerne når norske arbeidstakere kjemper for arbeidsmiljøloven.

NYHET

07.02.2015

TEKST OG FOTO BERIT KVAM

- Regjeringen påstår at liberaliseringen av arbeidsmiljøloven bare er en oppmyking, mens det i realiteten blir et hardere arbeidsliv. Både stillingsvern og arbeidstidsordninger settes under press, skriver lederne for de tre fagforeningene LO, UNIO og YS i en felles kronikk i avisa VG den 28 januar. Samme dag gikk fagforeningene som tilsammen organiserer 1.500 000 arbeidstakere til en totimers streik, fordi «Helheten i forslagene til endringer i arbeidsmiljøloven

rokker ved hele den norske samfunnsmodellen.»

Arbeids- og sosialminister Robert Eriksson har en annen oppfatning:

– Vi trenger en arbeidsmiljølov som er mer moderne og tilpasset dagens arbeidsliv. Derfor foreslår regjeringen flere endringer som gir økt fleksibilitet og arbeidstakere økt innflytelse over egen arbeidshverdag.

Han har bestemt seg og sendte allerede før jul regjeringens lovforslag til Stortinget. Nå pågår høringer og politiske drøftinger i arbeids- og sosialkomiteen før komiteen skal avgi sin innstilling. Foreløpig er det uklart om det er mulig å få til et kompromiss med regjeringens støttepartier Kristelig folkeparti det liberale partiet Venstre, som kan sikre et flertall for lovforslaget. Arbeiderpartiet og partiene til venstre for regjeringspartiet Høyre lover å reversere forslaget om økt midlertidig tilsetning så snart de får regjeringsmakt. Arbeidsgiverne støtter regjeringens forslag og beskylder fagforeningene for overreaksjon.

Den 24. mars skal endringene i arbeidsmiljøloven vedtas i Stortinget. Lederen for arbeids- og sosialkomiteen Arve Kambe (Høyre) jobber i mellomtiden for å sikre politisk flertall for lovforslaget (Prop. 48 L (2014-2015)).

- Jeg er opptatt av å få en god dialog med partene i arbeidslivet, både arbeidstaker- og arbeidsgiversiden. Så er det viktig for meg å få til en bredest mulig tilslutning til endringene i arbeidsmiljøloven, og få til endringer som vil stå seg over tid, sier Arve Kambe til Arbeidsliv i Norden, og føyer til at dette er ikke noe annet enn det partiene har gått til valg på.

- Dette står i Høyres og Fremskrittspartiets program og i regjeringens samarbeidsprogram.

«Forsvar arbeidsmiljøloven»

var parolen da rundt 20.000 streikende stilte seg opp foran Stortinget i duskregnet for å markere uenighet med regjeringen og høre fagforeningslederne fra LO, YS og UNIO holde appeller og oppildne til videre kamp mot regjeringens forslag til endringer i arbeidsmiljøloven. Oppslutningen om streiken landet rundt ga signal om arbeidstakernes massive motstand. Selv i Vadsø, helt nord i landet, trosset de snøvær og blåst for å vise sin uenighet med lovforslaget.

"Jeg har en drøm", sier arbeids- og sosialminister Robert Eriksson og argumenterer for å senke terskelen til arbeidslivet:

- Vi har over 600.000 mennesker i yrkesaktiv alder utenfor arbeidslivet. Det er derfor viktig å ha en lov som ivaretar dagens arbeidsliv og som ruster Norge for fremtiden, hvor vi vil ha behov for alle tilgjengelige ressurser.

Stridens kjerne

Forslaget går ut på at det skal gis adgang til å ansette midlertidig uten vilkår i tolv måneder. Det skal bidra til at folk som står utenfor arbeidslivet kan få prøvd seg, og gi bedrifter større fleksibilitet.

Samtidig er det foreslått begrensninger ved at varige arbeidsoppgaver ikke skal utføres av midlertidig ansatte over tid. Dessuten: hvis en arbeidstaker ikke får fast jobb etter midlertidig ansettelse, får arbeidsgiver karantene, det vil si at han ikke kan ansette noen andre til å utføre de samme oppgavene før etter tolv måneder.

Det er også en kvotebegrensning. Det kan ikke være mer enn 15 prosent midlertidig ansatte i arbeidsstokken.

Det skal heller ikke være mulig ansette midlertidige på midlertidige, og det skal ikke være adgang for arbeidsgiver å inngå individuelle avtaler om gjennomsnittsberegning av arbeidstiden med en midlertidig tilsatt.

Utvidet adgang til gjennomsnittsberegning av arbeidstiden er et annet spørsmål som vekker strid. Det betyr at det blir mulig å jobbe lengre dager og flere søndager på rad selv om arbeidstidens lengde totalt sett ikke økes. Det skal gi arbeidsgiverne bedre mulighet til å avtale arbeidstidens lengde.

- Forslagene innebærer ikke flere arbeidstimer, mer overtid eller mer søndagsarbeid totalt sett, men regjeringen vil gi større mulighet til å disponere arbeidstiden slik det passer den enkelte arbeidstaker og den enkelte arbeidsplass, sier statsråd Eriksson.

Arbeidsgiverne fornøyde

- Jeg tror det er viktig å tenke på at alle de som er fast ansatte fortsatt vil være det, og ved ansettelser der det er forutsetninger for å ansette fast, vil det fortsatt være fast fordi det er en fordel for bedriften. Det er konkurranse om arbeidstakerne. Attraktive arbeidstakere vil ikke ta en midlertidig stilling hvis de har mulighet til å få en fast. Det dannes et bilde av at nå skal alt bli midlertidig, men det er 6,8 prosent av det private næringsliv som er midlertidige stillinger i dag, sier Næringslivets Hovedorganisasjon, NHOs leder Kristin Skogen Lund til Arbeidsliv i Norden.

- Det er selvfølgelig ikke heldig hvis det er sånn at du blir midlertidig ansatt i stedet for fast ansatt, men vi tror at du kan bli midlertidig ansatt som et alternativ til ikke å få en jobb. Da er det større trygghet å komme inn i arbeidslivet, få prøve seg, få erfaring og vi vet at over 50 prosent av midlertidig ansatte er fast ansatte etter et år. Vi tror at det er et viktig springbrett inn i arbeidslivet. Vi ser jo dette som et alternativ til ikke å være innenfor arbeidslivet, mer enn at det er et alternativ til fast ansettelse.

- Alle som har forutsetning for å få en fast jobb vil velge en fast jobb og få det. Så er det noen bedrifter som vil kunne utvide virksomheten sin for eksempel ved å kunne ansette midlertidig. Så det vil kanskje bli et økt antall midlertidige stillinger, men det vil i så fall være et økt tilbud av stillinger. Det er jo en fordel. Jeg mener at hvis vi får økt midlertidighet på bekostning av faste ansettelser da feiler dette. Det er ikke det vi ønsker, men vi tror at vi vil få en viss utvidelse i antall stillinger.

Dere er villig til å endre på praksis etter åtte års prøvetid. Er det så enkelt?

- Hvorfor ikke? Det er helt uproblematisk og da har ingen skade skjedd. Det kan jo bare reverseres.

Det er over 60 prosent av NHOs medlemmer som ønsker en sånn mulighet. Tror du at de ombestemmer seg så lett?

- Hvis ikke det fungerer må man jo erkjenne det. Våre bedrifter er ikke interessert i økt midlertidighet. De er interessert i å skape arbeidsplasser.

Hva synes du om streiken blant de fagorganiserte?

- Jeg synes det vitner om en overreaksjon og en manglende forståelse for omstillingsbehovet i norsk økonomi og arbeidsliv, sier Kristin Skogen Lund.

Vibeke Madsen, leder for Virke, den nest største arbeidsgiverorganisasjonen etter NHO, er enig.

- Det viktigste ved dette lovforslaget slik vi ser det, er at virksomheter i omstillinger og endringer får muligheter til å vurdere sin kapasitet. Da kan du ansette midlertidig, så du re-

duserer risikoen for arbeidsgiver og det vil gi resultater.

Du frykter ingen uthuling av den faste tilknytningen til arbeidslivet?

- Det jeg hører når jeg er ute og reiser, er at våre virksomheter er de er veldig opptatt av å kunne tiltrekke viktig kompetanse og få viktige medarbeiderne inn i sin virksomhet. Konkurransen er stor, og da vet de at det kun er fast ansettelse som teller, men de har også et annet anliggende og det er å sikre bedriftene økonomisk. I Virke er vi opptatt av å skape flere arbeidsplasser, men vi tror at det må gjøres på en sånn måte at det reduserer risiko, sier Vibeke Madsen.

Streik hører til sjeldenhetene i Norge. Den norske modellen er tuftet på partssamarbeid, på drøfting og samarbeid mellom arbeidsgivere og arbeidstakere og regjeringen. Nå har arbeids- og sosialminister Robert Eriksson lagt seg ut med de fagorganiserte ikke bare på grunn av endringene i arbeidsmiljøloven, han blir beskyldt for ikke å lytte.

Fagbevegelsen vil bli hørt

Gjennom en maratonhøring fra klokka ni til nitten den 21. januar kom nærmere 40 ulike organisasjoner med LO og NHO i spissen til orde i Stortingets arbeids- og sosialkomite.

Jorunn Berland leder for Yrkesorganisasjonene Sentralforbund, YS var en av dem som da ytret seg.

- Det vi har sagt er at i denne prosessen er vi kommet i en situasjon der vi er tvunget til å si nei. Det vi hadde ønsket oss er at vi kunne hatt en prosess der vi kunne sagt ja, men. Det betyr at vi kunne sagt ja til ting, men ikke på den måten det er foreslått til nå. Hvis vi kunne fått dialogen underveis ville det vært mye bedre, for i utgangspunktet synes ikke vi det er OK og bare si nei.

- Er det da prosess mer enn innhold dere er misfornøyde med?

- Det er mye prosess, og innholdet tror jeg kunne blitt annerledes hvis vi hadde fått til den gode dialogen. Vi er ikke der at vi kan godta de forslagene som ligger der i dag. Hvis vi hadde fått en dialog med tanke på å gjøre justeringer kunne det blitt mer spiselig for oss, sier YS-leder Jorunn Berland

UNIO er det tredje store fagforbundet som gikk til streik. Lederen Anders Folkestad er sikker på at det er mulig å finne frem til et kompromiss.

- Jeg tror at ingen regjering står seg på å være i strid med fagbevegelsen og nå er denne regjeringen i strid med fagbevegelsen. Vi ser ulikt på ting og vi er i en stridssituasjon, og det tror jeg er til ettertanke. Partiene på Stortinget ser det, og at de er nødt til å finne andre løsninger, sier Anders Folkestad

Er det en strid om prosess mer enn innhold?

- Nei dette handler så definitivt om innhold og om det faktiske forslaget til arbeidsmiljøloven og så har mangel på dialog forsterket irritasjonen, men hovedgrunnen er at vi vil si fra om arbeidsmiljøloven, sier Anders Folkestad.

Han er opptatt av at forslaget særlig rammer kvinner.

- Det er store endringer både når det gjelder midlertidig tilsetning og arbeidstid, som ikke minst er rettet mot helsesektoren slik regjeringen argumenterer. Det er kvinne-dominerte sektorer, så her vil presset øke både når det gjelder arbeidstid og tilsetningsforhold og det tror jeg kan gjøre likestillingsvilkårene dårligere. Kanskje kan utrygghet når det gjelder tilsetningsforhold også slå ut når det gjelder etablering, stifte familie og få barn, mener han.

LO leder Gerd Kristiansen sier hun jobber for at forslaget skal sendes tilbake til regjeringen. Er du også på det sporet?

- Ja, jeg synes det ville være bra særlig for å se de ulike lovreglene når det gjelder midlertidig tilsetning i sammenheng, men jeg synes ikke akkurat flertallet i komiteen peker i den retning.

Maktforskyvning

Forbundsleder Eli Gunhild By i Sykepleierforbundet mener at arbeidsmiljøloven slik den er i dag er mer enn fleksibel nok.

- Når vi ser på forslagene om hvordan de tenker seg å endre loven så har vi allerede i dagens lovverk full mulighet til å gjøre alle de tingene de foreslår. Våre sykepleiere sier at de ikke ønsker å avtale arbeidstid og turnus på et lokalt nivå, slik lovforslaget åpner for. De er avhengig av å få synspunkter og vurderinger når vanske-

lige spørsmål kommer opp som de kan løfte til fylket eller på nasjonalt nivå i vår organisasjon.

Dere kaller dette et likestillings spørsmål?

- 90 prosent av våre medlemmer er kvinner. I helse- og omsorgstjenestene både i kommuner og på sykehus er det flest kvinner som jobber. Veldig mange arbeider deltid i helsesektoren. Vi vil deltidsstillingene til livs for å få bedre arbeidsforhold. Da er det å gå i stikk motsatt retning å gjøre de foreslåtte endringene.

Nå ligger det i forslaget å gjøre søndagen til en normalarbeidsdag. Hva tenker du om det?

- Vi mener at det er svært uheldig for våre medlemmer. Vi som jobber i helsesektoren har lov til å jobbe annenhver søndag. Nå skal vi ha lov til å jobbe hver søndag og vi skal ha lov til å jobbe fem søndager etter hverandre. Våre medlemmer som jobber søndager allerede, er overtydelige. De ønsker ikke mer søndags- og helgedagsarbeid. De er også tydelige på at hvis det blir mer søndagsarbeid, så slutter de i yrket og finner seg noe annet å gjøre.

Komiteen ønsker et samarbeid for å få en bredest mulig tilslutning til endringene i loven. Kan du stille opp på det?

- Vi vil gjerne samarbeid og gjerne komme med innspill til regjeringen og enkeltpolitikere og komiteen, men det jeg opplever er at de har bestemt seg, at de kjører hurtigtoget sitt over oss og ønsker å få gjennom dette, fordi dette er en politisk villetthet spesielt fra arbeidsministeren side.

- Det de egentlig ønsker nå, er å ta ifra oss makt. Vi er ikke interessert i den maktforskyvningen som de har presentert.

Flere flygtninge og indvandrere skal i arbejde i Danmark

Alt for få flygtninge og indvandrere i Danmark har et arbejde, og det skal der gøres noget ved. Det er der bred enighed om. Derimod støtter de færreste statsministerens forslag om at lade flygtninge og indvandrere rense strande og reparere gynger i daginstitutioner.

NYHET

07.02.2015

TEKST: MARIE PREISLER

Det danske integrationsprogram virker ikke godt nok og skal reformeres, så flere flygtninge og indvandrere får et job. Det vil være et centralt element i det udspil til en ny dansk integrationspolitik, som regeringen præsenterer om kort tid.

Kun knap hver fjerde flygtning og indvandrer i Danmark forsøger sig selv et år efter ankomsten, og to ud af tre deltagere i det treårige danske integrationsprogram har hverken arbejde eller er i gang med en uddannelse, når de afslutter programmet.

At det er alt for få, og at integrationsprogrammet skal reformeres, er der bred enighed om på tværs af partiskel og blandt arbejdsmarkedets parter.

Endnu er der lang vej til en politisk aftale om, hvordan en øget jobindsats for flygtninge og indvandrere skal se ud, men alt tyder på, at integrationsprogrammet både bliver mere fleksibelt og kortere end i dag.

Det er i hvert fald den overordnede anbefaling fra et ekspertudvalg, som netop har afleveret sine konklusioner til regeringen. Udvalget ledes af tidligere skatte- og sundhedsminister Carsten Koch, som har fået til opgave at kulegrave den danske beskæftigelsespolitik og foreslå forbedringer.

Tættere samarbejde med virksomheder

Den første rapport fra udvalget kom for et år siden. Den anden rapport – om integrationen af flygtninge og familiesammenførte indvandrere på arbejdsmarkedet – blev præsenterede 19. januar 2015 og indeholder tre hovedpunkter:

- En mere virksomhedsrettet indsats
- Et kortere og mere intensivt integrationsprogram
- Opfølgning over for dem, der ikke får job i integrationsprogrammet

Især fremhæver ekspertgruppen værdien af et tættere samarbejde med virksomhederne og forløb som løntilskudsjob eller virksomhedspraktik.

- Det er det virksomhedsrettede, der virker bedst i forhold til at få nyankomne i beskæftigelse, sagde Carsten Koch, da han fremlagde udvalgets anbefalinger.

En hastesag

Udvalgets afrapportering kommer tidligere end planlagt efter ønske fra regeringen. En stigende strøm af flygtninge til Danmark gør det til en hastesag at forbedre den danske integrationsindsats, pointerer beskæftigelsesminister Henrik Dam Kristensen (S):

- Vi står lige nu med en helt aktuell udfordring med det stigende antal flygtninge fra blandt andet Syrien – og det er afgørende, at vi ikke gentager fortidens synder. Vi skal have en integrationsindsats, der bygger på ret og pligt og sikrer, at flygtninge, der er i stand til det, medvirker til hurtigst muligt at finde en plads på det danske arbejdsmarked og i det danske samfund, udtalte ministeren i en kommentar til Carsten Koch-udvalgets anbefalinger.

Hvordan regeringen vil sikre det, er endnu uvist. Dog varslede statsminister Helle Thorning-Schmidt (S) i sin nytårstale til den danske befolkning, at nye flygtninge skal arbejde, uanset hvor længe de skal være i Danmark, og at hendes mål er at så mange flygtninge og indvandrere skal i gang på en arbejdsplads, men at dem som ikke kan komme i gang på en arbejdsplads kan blive pålagt at udføre forskellige former for nyttejob:

- Andre kan tage fat på nogle af de opgaver, som vi også skal have klaret. Der er strande, hvor der skal ryddes op. Der er daginstitutioner, hvor sandkassen eller gyngen skal repareres, sagde statsministeren.

Ros fra kommunerne

Kommunerne, som løfter beskæftigelses- og integrationsindsatsen og driver jobcentre, er meget positive over for Carsten Koch-udvalgets anbefaling af en mere fleksibel og virksomhedsrettet indsats over for nyankomne flygtninge og familiesammenførte, og at deres kvalifikationer og kompetencer afklares hurtigere end i dag.

Fra Dansk Arbejdsgiverforening lyder også ros til Carsten Koch-udvalgets anbefalinger til integrationsindsatsen, men DA efterlyser flere økonomiske incitamentter og at en kommende indsats ikke kun omfatter de flygtninge og familiesammenførte indvandrere der er omfattet af integrationsprogrammet men også indvandrere, som har været i Danmark i længere tid.

Derimod er der ikke mange roser til statsministerens forslag om at pålægge flygtninge og familiesammenførte udlændinge at udføre nyttejob på strand og i børnehaver. Hverken regeringens parlamentariske grundlag, kommunerne eller regeringens egen ekspertgruppe er begejstrede for tanken om at gøre flygtninge til nyttejob-

bere. Statsministerens forslag er slet ikke nævnt i Carsten Koch-udvalgets rapport.

Ylva Johansson, Sveriges arbetsmarknadsminister, har besøkt LinkedIn.

"LinkedIn kan komplettera arbetsförmedlingen"

- Matchningen på arbetsmarknaden måste bli bättre och för att klara det behöver arbetsförmedlingen kompletteras med andra aktörer. LinkedIn skulle kunna vara en viktig pusselbit på en väl fungerande arbetsmarknad, säger Ylva Johansson, Sveriges arbetsmarknadsminister.

NYHET

07.02.2015

TEXT: GUNHILD WALLIN

Det är fredag eftermiddag i slutet av januari och Ylva Johansson har just avslutat ett möte med företrädare för det sociala yrkesnätverket LinkedIn, som finns över hela världen. Under en och en halv timme har hon träffat företrädare för företaget och bland annat diskuterat trender på arbetsmarknaden och matchning.

- LinkedIn är en intressant och modern aktör för matchning på arbetsmarknaden. Vi har stora utmaningar vad gäller bättre matchning. Människor rör på sig mer, matchningar sker allt oftare och det är bra. Jag skulle önska att vi hade ännu mer rörlighet och ännu fler matchningar på arbetsmarknaden, men det är alldeles uppenbart att det som arbetsförmedlingen gör

idag inte alls förmår svara upp mot de behoven, säger Ylva Johansson.

- Min vision att arbetsförmedlingen tillsammans med andra aktörer som arbetar med matchning ska kunna skapa en välfungerande arbetsmarknad och i det sammanhanget skulle LinkedIn kunna vara en viktig pusselbit.

332 miljoner medlemmar

LinkedIn startade officiellt 2003 och har idag 332 miljoner medlemmar runt om i världen. I oktober 2014 passerade antalet svenska medlemmar två miljoner och sammanlagt i de övriga nordiska länder finns tre miljoner medlemmar. Inom kort kommer statistik som rör medlemstalet i varje land att presenteras.

På LinkedIn lägger medlemmar upp sina yrkesprofiler, skapar nätverk, följer företag av intresse och får tillgång till relevanta artiklar i förhållande till sin profil. Också företagen använder sig av det professionella nätverket för marknadsföring, men också för att visa upp sig som presumtiva arbetsgivare, till exempel genom att skapa särskilda karriärsidor. Företagen får också erbjudande från LinkedIn om särskilda lösningar för att lättare attrahera och finna de rätta talangerna. Det kan innebära att företagen får hjälp att maximera sina sökningar efter nya medarbetare och matcha dem med LinkedIn:s medlemmar över hela världen.

- En vanligt annons når ut till dem som söker jobb, men här kan arbetsgivaren få kontakt även med dem som inte aktivt granskar annonser. Det blir en bredare kontaktyta, säger Anoen Eckhardt, kommunikationsansvarig på LinkedIn och stationerad i Holland.

Kan kartlägga kunskapsprofilen på en ort

Genom den stora mängden medlemmar kan LinkedIn få fram information om hur en ort, eller regions, kunskapsprofil ser ut, liksom var i världen de talanger finns som ett företag eller stad är på jakt efter. Anoen Eckhardt tar ett exempel från sin hemstad för att illustrera hur de arbetar. Amsterdam City önskar attrahera tekniskt skickliga människor för att skapa ett tekniskt centrum, en hubb, i Europa. Med LinkedIn:s hjälp har de fått en kartläggning av vilka kunskaper människor har som flyttar till Amsterdam, vilka som lämnar staden och varför.

- Vi kan ta fram sådan kunskap och sedan är nästa steg hur staden kan använda informationen. Det kan vara intressant för dem att skapa kontakter med de tekniskt kunniga som redan bor i Amsterdam och deras kontakter, säger Anoen Eckhardt.

Samtal pågår

Det pågår också samtal om samarbete mellan svenska arbetsförmedlingen och LinkedIn.

- Vi har träffats vid två tillfällen och haft en öppen diskussion om hur vi kan samarbeta. För oss är det intressant med alla aktörer som bidrar till matchning och till att den förbättras. Väldigt mycket av matchningen sker ju digitalt idag, säger Anders Gawell på Arbetsförmedlingen.

Diskussionen rör hur relevant kunskap kan överföras emellan Arbetsförmedlingen och LinkedIn. Till exempel kan det handla om att en arbetssökande som lägger upp en CV, med en enkel knapptryckning också kan lägga upp den på LinkedIn. Under mötena har man också diskuterat hur LinkedIn kan medverka på de öppna webbseminarier som arbetsförmedlingen planerar under våren och hösten. Det skulle kunna handla om hur man marknadsför sig och presenterar sig både som arbetstagare och arbetsgivare för att väcka intresse.

- Vi måste bli bättre på att stödja hur man navigerar i den digitala jobbsökarvärlden. Genom det nätverk som finns på LinkedIn kan man ju också på ett enkelt sätt verifiera sina kunskaper, säger Anders Gawell.

Inte konkurrenter

Han ser inte LinkedIn eller andra aktörer som konkurrenter till arbetsförmedlingen. Tvärtom. Ett samarbete mellan många aktörer som syftar till att underlätta för människor att få jobb är bara positivt.

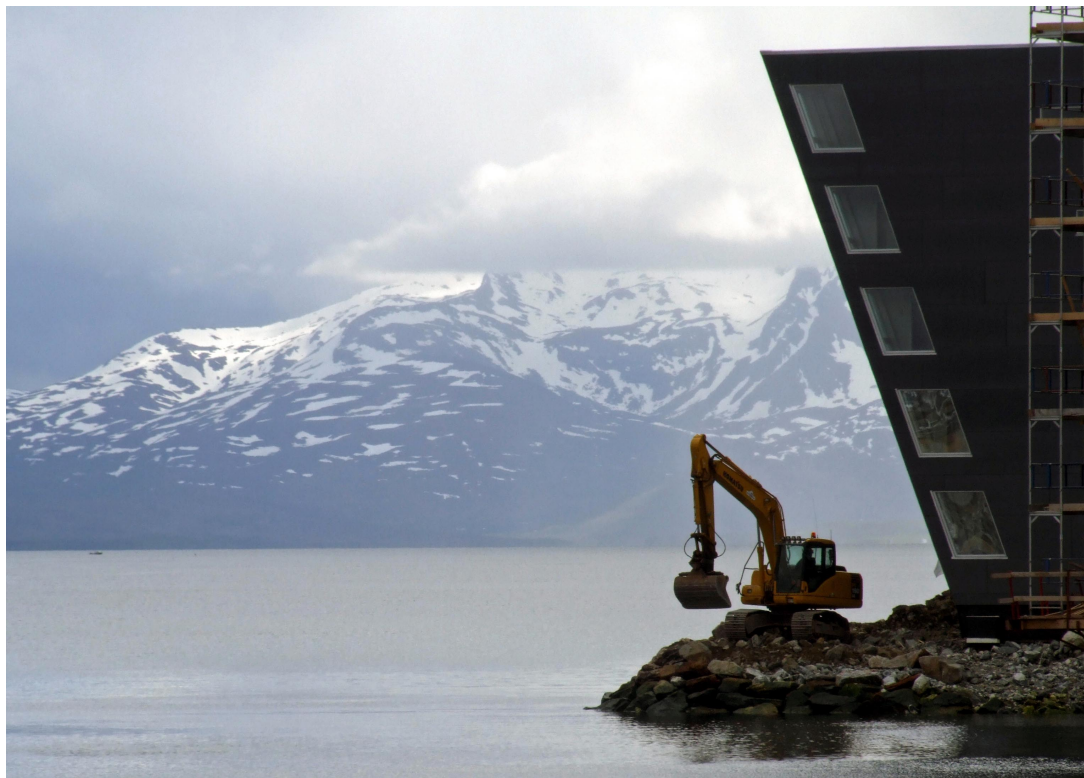
-Vi vill att arbetsförmedlingen ska kunna fungera som ett nav för olika samarbeten, säger han.

Ylva Johansson är positiv till att det förekommer diskussioner mellan LinkedIn och arbetsförmedlingen. Det anser hon vara ett bra, intressant och rätt sätt att jobba på. En annan fråga hon vill lyfta, som också förstärkts efter mötet med LinkedIn, är ett större fokus på ar-

betsgivares svårigheter att finna rätt kompetens.

Hon tror också att LinkedIn kan vara viktigt för de som står längre från arbetsmarknaden.

- Det är precis det jag tror att ett samarbete mellan arbetsförmedlingen och LinkedIn skulle kunna leda till. Och har man två miljoner av de som finns i arbetskraften i Sverige idag så betyder det att man närmar sig hälften av den svenska arbetsmarknaden. Då har man gått utanför de allra mest etablerade, säger Ylva Johansson innan hon skyndar iväg till nästa möte.

Istället för en tidskrävande harmonisering av byggnormer och lagar i respektive land föreslår utredarna en helt ny uppsättning nordiska regler för energieffektiva byggnader. Ovan ett lägenhetshus i Tromsø.

Teknik och samarbete viktigast för hållbar utveckling i Arktis

Norden måste tala med en röst i arktiska frågor och satsa på gemensam teknikutveckling. Då kan de nordligaste landsdelarna av Finland, Norge och Sverige få en hållbar utveckling. Det är budskapet i rapporten ”Tillväxt i norr”.

NYHET

07.02.2015

TEXT OCH FOTO: BJÖRN LINDAHL

Rapporten beställdes av statsministrarna i de tre länderna i april 2014 och den presenterades under konferensen Arctic Frontiers i Tromsø den 19-23 februari.

Utredningen kommer med rad konkreta samarbetsförslag:

- Det bör etableras en forskningsanläggning som enbart

fokuserar på oljeutsläpp i iskalla vatten.

- En helt ny uppsättning nordiska regler för energieffektiva byggnader bör införas som existerar parallellt med ländernas befintliga nätverk.
- En gemensam marknadsföring av de tre ländernas arktiska områden för turister.

Det är Anne Husebekk, som är rektor för Tromsø universitet, Magdalena Andersson, landshövding i Västerbotten och Risto Penttilä, vd för den finska handelskammaren, som har skrivit rapporten.

Gemensam transportplan

Det politiska budskapet känns igen från många andra nordiska utredningar, som att gränshindren bör tas bort, att utbildning och yrkeskvalifikationer harmoniseras och att det utarbetas en gemensam transportplan för de arktiska områdena.

Alla de tre länderna har sin egen arktiska strategi, men målet bör vara att Norden talar med den gemensam röst i arktiska frågor. Eftersom alla fem länderna är medlemmar i det Arktiska rådet bör det ses som det viktigaste forumet för att hantera arktiska frågor.

Det är ett förslag som den norska statsministern Erna Solberg är tveksam till:

- Arktis är Norges strategiskt viktigaste område, både in- och utrikespolitiskt, säger hon.

Den borgerliga regeringen hon leder har fortsatt den mycket aktiva politik för de arktiska områdena som Jens Stoltenbergs röd-gröna regering förde under åtta år. I statsbudgeten för 2015 ökar Norge sin satsning på de arktiska områdena med 574 miljoner norska kronor, till nästan tre miljarder kronor. Samtidigt som konferensen pågick i Tromsø lyste dessutom det norska oljedepartementet ut nya block för att leta efter olja- och naturgas i Barents hav. För första gången sedan 1994 kan oljebolagen ansöka om att få leta i havsområden mot gränsen till Ryssland och mot iskanten i norr.

LNG en del av lösningen

De tre utredarna har inte tagit ställning till oljeverksamheten, men anser att nedkyld naturgas, så kallad LNG, kan bli en del av lösningen – en källa till hållbar tillväxt och energisäkerhet.

Speciellt om naturgasen kombineras med bearbetning av malm.

- Idag bearbetas mineralråvaror i många delar av Arktis med kol eller tung eldningsolja som energikälla. Alternativt transporteras råvarorna till andra platser för bearbetning. Vår uppfattning är att LNG i framtiden kan spela energikomponentens roll i mineralbearbetning. Det skulle kunna skapa nya industrikluster och minska de totala CO₂-utsläppen avsevärt, skriver utredarna.

LNG kan också vara ett viktigt bränsle för sjöfarten, där nya och strängare bestämmelser om svavelutsläpp kommer att träda i kraft i början av 2015.

Kristina Persson: Strategiminister som vill göra Arktis "grönt"

Hon har hittills varit den mest anonyma ministern i den svenska regeringen. Men det kommer ändra sig när hon fått en tankesmedja etablerad på regeringskansliet.

PORTRETT

07.02.2015

TEXT OCH FOTO: BJÖRN LINDAHL

När Kristina Persson, Sveriges minister för strategi- och framtidsfrågor samt nordiskt samarbete, kommer in i konferenssalen i Tromsø, håller en amerikansk oljedirektör just på att beskriva fördelarna med skifferolja.

- Det här är en fantastisk historia, en sådan som man bara upplever en gång under sin livstid, säger han, lika entusiastisk som en pingstpastor i en amerikansk småstadskyrka.

Alla pilarna pekar uppåt. Den amerikanska oljeproduktionen är på väg att sätta nya rekord. Produktionen ökar med 100 000 fat varje månad.

- Texas har på fem år tredubblat sin oljeproduktion. Delstaten är nu en större oljeproducent än alla de tolv Opec-länder bortsett från Saudiarabien, säger Greg Leveille, som är direktör för okonventionell oljeteknik på ConocoPhillips.

Vad han inte säger är att den amerikanska skifferoljan kan komma att slå benen under Norges framtidsplaner i Arktis. Det är skifferoljan som fått oljepriset att halveras. Dagens pris på 50 dollar per fat är för lågt för att det ska löna sig att bygga ut de oljefält som hittats i den norska delen av Barents hav.

Fördel för Arktis

- Men för de som bor i den arktiska regionen och för det nordiska samarbetet kan oljeprisfall vara en fördel, tycker Kristina Persson, när vi på nordiskt manér en stund senare sitter vid ett bord i studentmatsalen på universitetet.

- Alla har ju vetat att den norska oljeåldern kommer att ta slut en dag. Men det är svårt att göra något åt det när det har gått så bra.

- Nu tvingas man att tänka nytt och utveckla nya produkter och tjänster man kan exportera. Det kan bli en fördel för norrmännen, ungefär som när Sverige blev mer ödmjuka efter sin ekonomiska kris.

- Vi blev inte längre den stöddiga storebrorsan, utan snarare den bussiga storasystemen, säger hon.

Foto: Pernille Ingebrigtsen/Arctic Frontiers 2015

Kristina Persson har kommit till Tromsø för att delta på konferensen Arctic Frontiers. Tillsammans med den norska statsministern Erna Solberg och den finske statsministern Alexander Stubb tar hon emot en utredning som beställdes av de tre ländernas statsministrar i april 2014. (Se separat artikel).

Ett av huvudbudskapen i utredningen är att Norden bör tala med en gemensam röst i ark-

tiska frågor. Det är emellertid lättare sagt än gjort.

Från svensk sida är målet ett fossilfritt samhälle 2050. I Norge utlyser regeringen samma dag stora nya områden för oljebolagen i Barents hav att leta efter olja och gas i. För första gången sedan 1994 är det helt jungfruliga områden, mot gränsen till Ryssland och mot iskanten som oljebolagen kan ansöka om att få borra i.

"Vi gör det eftersom vi anser att olja och gas fortfarande är en del av energiframtiden. Vi anser att den här regionen förtjänar de jobb och den ekonomiska utveckling som alla andra regioner i Norge haft tidigare. Så vi säger att vi inte tycker att det är rättvist att Arktis är ett område där man inte ska kunna göra det", säger Erna Solberg när de tre ministrarna möter pressen.

LNG en omväg

Kristina Persson sticker inte under stol med att hon tycker att utredarnas förslag om att satsa på nedkyld naturgas, så kallad LNG, som en av fyra drivkrafter för utvecklingen, snarare är en omväg:

- Naturgas kan möjligen vara en övergångsenergi, med lägre koldioxidutsläpp än kol och olja. Men det vore bättre att satsa på förnyelsebara energikällor på en gång.

Istället vill hon utnyttja dagens situation med fallande oljepris till att införa en koldioxidskatt som är så stor att oljan inte slår ut de förnybara energikällorna.

Kristina Persson är en av de mest anonyma ministrarna i Stefan Löfvens rödgröna regering. När nyhetsbyrån TT räknade ihop antalet artiklar som skrivits om de olika ministrarna under 2014 kom Kristina Persson sist.

Men det är få personer som har en så bred erfarenhet i hur politiken fungerar på olika nivåer – regionalt, nationellt och internationellt som Kristina Persson. Hon har ett CV som är långt som ett smörgåsbord.

Hon började jobba i finansdepartementet 1971, gick över till sekretariatet för framtidsstudier under den första oljekrisen, tillbringade 80-talet inom facket, först i LO och LO/TCO:s biståndsnämnd, så på sekretariatet för Nordens fackliga samorganisation, NFS, för att därefter

gå över till TCO. Under 90-talet var hon först riksdagsledamot och så EU-parlamentariker, därefter landshövding och vice riksbankschef, för att 2007 leda tankesmedjan Global Utmaning som hon själv grundat.

Sedan hösten 2014 ingår hon som minister i Stefan Löfvens regering. Hon beskriver sin uppgift på följande sätt på regeringens hemsida:

”Mitt arbete går ut på att verka för en långsiktig idéutveckling inom Regeringskansliet. Det kommer att handla om den gröna omställningen, jobben och fördelningen samt initiativ för att påverka den globala agendan för hållbar utveckling. Vidare ska jag verka för att de nordiska länderna samarbetar och drar nytta av sin sammanlagda styrka. Tillsammans är vi en aktör som väger tungt.”

Tankesmedja

- *Det låter som om du ska bygga upp en tankesmedja inom regeringen?*

- Jo, det kan beskrivas så, medger hon.

- Jag bygger just nu upp en organisation för att ha en analysapparat som ska utveckla nya idéer och förslag till insatser, som hur man fixar jobben i ljuset av alla teknikförändringarna som sker. Jag håller på och rekryterar och snart kommer vi att presentera namn på ordföranden i analysgrupperna. De teman vi koncentrerar oss på till att börja med är arbetet i framtiden, grön omställning samt global styrning och utveckling. Vi ska jobba snabbt och ha rapporter klara på de här områdena redan om ett år.

- *Hur många personer talar du om?*

- Det handlar om ett trettiotal personer som ska sitta med i eller leda de här grupperna, inklusive sekreterare och kommunikationsmedarbetare.

- *Hur är din roll som strategiminister? Rapporterar du direkt till statsministern?*

- Jag sitter på statsrådsberedningen och har nära kontakt med Stefan Löfven. Mitt arbete ska bereda väg för politikutveckling och reformer.

- Sedan är det förstås Stefan Löfvens och mitt ansvar att föra ut det här i regeringskansliet.

Först diskuterar man i analysgrupperna och får fram olika förslag och så diskuteras de i regeringen innan man tar det vidare till den politiska beslutsnivån.

- Allt kommer förstås inte föras vidare dit. En del frågor kommer det säkert bli konflikter om, det får man väl utgå ifrån.

Energisnåla hus

Hennes roll som strategiminister med egen tankesmedja vittnar om att Stefan Löfven har ambitionen att regera länge och vill se till att det finns någon som ser de långa linjerna. Men hittills har det alltså varit ganska tyst om henne som minister. Bland de få pressmeddelandena finns det ett initiativ för nordiskt samarbete för harmonisering av byggregler.

- Nationella byggregler ska inte fördyra och försvåra ett klimatsmart byggande eller energieffektivisering. För att vi i Norden ska kunna bli ledande på grön teknik behöver vi mer av gemensamma ramverk, regler och upphandling. Det underlättar för företagen att verka i hela Norden, säger hon.

Hon har länge engagerat sig i i kampen mot gränshinder:

- Jag tror mycket på möjligheterna för att tänka på tvärs över gränserna, att ta bort alla gränshinder som finns. Nationalstaterna stänger in oss i regelsystem och tänkande, i vägsträckningar och järnvägsspår, som i våra fall går i nord-sydlig riktning men som borde gå mycket mer i öst-västlig riktning.

Norden i G-20?

Ett annat pressmeddelande handlar om hennes reaktion på den norske Arbeiderpartiledaren Jonas Gahr Støres förslag om att Norden som en region borde ansöka om en plats i G20-gruppen. Tillsammans skulle Norden vara världens tionde största ekonomi.

- Det är ett intressant förslag. Men först borde vi formulera en gemensam agenda med frågor att driva i internationella sammanhang med inriktning på t ex hållbarhet och grön tillväxt, säger hon.

- Jag sympatiserar med Støres ambition, men det är ganska fåfängt att tro att vi skulle bli insläppta, så där rakt av, utan att vi först skulle kvalificera oss för en sådan position. Det enda

sättet att göra det är genom att ge väsentliga bidrag till arbetet.

- De nordiska länderna är förebilder, vi går före och därför har vi alla möjligheter i världen att påverka. Vi toppar ju alla de internationella jämförelserna som görs.

Enligt utredningen "Tillväxt från norr" bör de nordiska länderna satsa på det Arktiska rådet som det viktigaste forumet för att hantera arktiska frågor. I realiteten innebär det att Barentsrådet, som framförallt Norge satsat mycket på i sitt samarbete med Ryssland, i så fall ges en mindre roll. "Mångfalden är bra på många sätt, men det överväldigande antalet samarbetsorganisationer, arbetsgrupper, fonder som används för att finansiera projekt i Arktis och andra internationella aktörer och organ som är relevanta för regionen kan leda till bristande politisk samordning", skriver utredarna.

Behöver vi alla dessa organisationer eller bör Barentsrådet läggas ned?

- Jag har tänkt sätta mig in i det. Det måste vara otroligt tidsödande att sitta med i alla dessa grupper och kommissioner. Och utrikesministrarna ska träffa varandra varje år i dessa organisationer. Jag undrar om det går att strömlinjeforma dem, men jag har ingen uppfattning ännu.

Positiv till årligt transportmöte

Hon är också positiv till förslaget att de tre ländernas kommunikationsministrar ska mötas en gång per år för att diskutera arktiska transportfrågor.

- Vi måste ju inte alltid träffas som nordiska samarbetsministrar allihop samtidigt. Ibland träffas vi mindre grupper på två, tre länder. Sverige, Norge och Finland har landområden som gränsar till varandra. Det är inte alltid självklart att t ex Danmark är intresserat av att diskutera arktiska transportfrågor.

För Kristina Persson, född i Jämtland, har avståndet till Norge alltid varit kort:

- Jag är jämte, och då är man ju halvnorsk. Relationerna till Norge har alltid varit starka i min familj och resorna dit var många. Mina första havsbad tog jag Trondheimsfjorden och det var där jag lärde mig fiska ål och dyka, så Norge har alltid stått mig nära.

- Som tidigare landshövding i Jämtland är jag mycket intresserad av att Meråkerbanan elektrifieras.

Meråkerbanan är den norska delen av mellanriksbanan mellan Trondheim i Norge och Sundsvall i Sverige. Den norska regeringen har beslutat att den ska elektrifieras, men arbetet startar inte förrän 2017 och blir klart först 2022.

Direkt från Reykjavik: Törs du klaga på lönen?

Hela Island är upprört. En man fick högre lön än en kvinna med samma jobb. Men i stället för att höja kvinnans lön när hon klagade, sänktes mannens lön till samma nivå som kvinnans.

KOMMENTAR

07.02.2015

TEXT: GUÐRÚN HELGA SIGURÐARDÓTTIR

Kvinnan arbetar i Islands största kommun Kópavogur. När hon fick höra att en manlig medarbetare fick högre lön vände hon sig till en offentlig kommitté som utreder klagomål gällande löner och jämställdhetslagen på Island.

Kommittén fattade ett bindande beslut om att kommunen hade brutit mot lagen och att kvinnans lön borde höjas. Kommunen Kópavogur fattade däremot – helt oväntat – beslutet att sänka mannens lön. När kvinnan fick höra om lönesänkningen grät hon på väg hem från jobbet.

En lönesänkning till följd av kommitténs avgörande har aldrig tidigare inträffat på Island.

Kommittén utnämns av jämställdhetsministern. Dess avgörande är slutligt och bindande. Men kommunen trotsar kommitténs beslut enligt jämställdhetsminister Eygló Harðardóttir, som upprört har konstaterat att kvinnan nu på ett mycket orättvist sätt gjorts ansvarig för sin medarbetares lönesänkning.

Mannens lönesättning var fel från början, enligt kommundirektören i Kópavogur. Han hävdar att kommunen inte kunde höja kvinnans lön eftersom det skulle rubbat lönestrukturen inom den offentliga sektorn. Kommunen kan inte betala sina medarbetare som om de hade universitetsutbildning om de inte har det. Kommunen

anser att den inte heller kan höja kvinnans lön, eftersom hon också saknar universitetsutbildning.

Kommunen kommer nu undersöka om det finns ännu fler medarbetare som har fel lönesättning med avsikten att rätta till detta - det vill säga sänka deras löner.

Kritiken på Island kännetecknas har varit högljudd. Fackföreningen är chockerad, den anser att kvinnor inte bör straffas för att de kräver sin rätt. Och risken finns att de som i framtiden vågar utreda löneskillnaden på sina arbetsplatser och klaga till kommittén till slut kan få ett helt oväntat – och omvänt resultat!

Ingen blir därför förundrad om isländska kvinnor i framtiden tänker sig om två gånger innan de vänder sig till den offentliga kommittén och klagar över lönen.